

tyák sora virassza ki sírhalmaitok felett az éjszakát, míg a világosság örök köznapja feljövend.

Az Isten vezérelje az aequator minden meteorjain által szerencsésen az ifjúságot s őrizze meg keblét az említett három furia gyújtó fáklyája ellen s úgy az itt vetett alapról torony emelkedjen, a magasságtól el nem maradó. Isten mentsen attól, ki a szerencse. Szerencse lajtorjának elől álló fogai előtt hajolva meg, így üljön fel a fellegekre, de vissza többé nem nézve. Ha a hazánk éjjét világító lámpások közül valamelyik kialakuvánd, lesz a ki pótolja! Adjon Isten nekünk sok ilyen fiakot. Ugy ez a szegény, de becsületes anya, Cornélia drágaságával gazdag lesz.

(Eredeti impurumja a Bolyai levelek között, a negyvenes évek elején írta.)

Közlő: KONCZ JÓZSEF.

MAGYAR ÍRÓK LEVELEI EGRESSY GÁBORHOZ.

Egressy Gábornak a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára birtokába jutott levelezéséből már közöltem néhány darabot e folyóirat mult évi folyamában, nevezetesen br. Jósika Miklósnak és Bajza Józsefnek Egressyhez írt leveleit. Jelen közleményünk a gyűjteményben levő írói levelek egy másik részét foglalja magában, úgy hogy a levelezésnek szorosán vett irodalomtörténeti része most már legnagyobb részében közzé van téve. Van ugyan a gyűjteményben még néhány érdekes irodalmi levél, azonban ezeknek közlése ma még egy és más tekintetből korai volna.

I. Arany János levelei.

1.

Szalonta, júl. 27 1851.

Kedves barátom,

Előfizetési ívet valahára küldöm.¹ Az ember kénytelen nem pontos lenni, annyi bibéja van itt az efféle dolognak. Ha ívet küldenél s még nem késő, úgy hiszem keríthetnék vagy kettőt. Nem sok ugyan az előfizetők száma, de kevéssel van Szalontán több *nadrágos* ember, s így elég.

Isten áldjon meg! kedves nődöt tisztetem, s köszöntöm gyermekeidet.

barátod

Arany János.

Előfizetve 20 példány = húsz pengő forint.

2.²

Nagy-Kőrös, márcz. 19. 1854.

Kedves barátom

Első leveledre, mellyben az előfizetési ívet küldéd, addig készültem válaszolni, hogy a második is itt érte. Sajátkép ez volt oka halogatá-

¹ Egressy Gábor törökországi naplójáról van szó.

² E sorok bevezető részét képezik annak a levélnek, mely Arany János Hátrahagyott Íratai és Levelezése IV. kötetében a 90. s köv. oldalakon olvasható.

somnak, mert nem tudtam lakásodat, a mint hogy jelenleg sem tudom az uccza nevét s a ház számát, de bízom a levél kihordó ügyességében. Panaszaid alaptalanok: én most is ép' olly melegen érzek irántad, mint valaha; s mióta Kőrösön lakom egyszer voltam is nálad, ha el nem feledted; — azonkívül az igaz, voltam Pesten két év alatt kétszer, egy-egy napra, de akkor nem jutott időm barátaimat meglátogatni, hanem az foglalt el, a kivel történetesen találkoztam. Hogy legjobb kedélyben volnék azt sem mondhatom, mindazáltal elég kedélylyel bírok barátim szeretetét viszonzni.

3.

Nagy-Kőrös, júl. 1. 1860.

Kedves Barátom!

Először is köszönöm a lapot. Megjött mind a 25-ik számig bezárolag. Vajha szerencsém lehetne e szívességért viszont szolgálatot tenni neked. De félek, hogy adós maradok.

Hogyan küldjem én hozzád azt a »János király«-t, — melyből úgyszólván még semmi sincs lefordítva. Az első felvonáson áttörtetem valahogy, de abból, kivéve a kezdő szakaszt, mi sem közölhető. Ezt, ha tetszik elküldhetem, sőt ide zárom: de én jobban szerettem volna Constancia jelenéseiből adni valamit, a III. felvonásból, ha t. i. sikerülne a fordítás. A »Midsummernight«-ből is vannak töredékeim, de azokon túlnyomó a lyraság, czéldra nem valók. Isten áldjon sok jóval! köszöntöm kedvesidet. Mikor jössz még Kőrösre *sanyarogni*? Öllelek.

igaz barátod
Arany János.

II. Bajza Jenő levele.

Tisztelt Egressy ur!

A tett javításokat átnéztem és igen köszönöm Kegyed lelkiismeretes buzgalmát.¹ A II. felv. 3. jelenetének kezdő három sorát kivéve, mindent úgy hagytam. — Én darabom megírásakor inkább az egészet tartám szem előtt, a részletekre kevesebb súlyt fektettem, a mi, elismerem hiba volt tőlem; azért több impracticus helynek megváltoztatásáért nem csak hogy nem neheztelek, de igen jó néven veszem; reménylem most már minden szó úgy maradhat a hogy van.

Miután Záchról, mint a darab hősről legtöbbet gondolkodtam, pár észrevételem volna annak öltözetére is. Kegyed a mit jónak fog látni, megtarthatja, a mit nem, jobban fogja tudni mint én, mit kell tennie. Jegyzeteim a következők:

Az 1. felv.-ban viselhetne Zách olyszerű ruhát, minő Orlai Soma »Zách F.« című képén látható, bogláros derék-övvel.

2. felv. minőt Kegyed egykor Szathmári »Csók«-jában viselt, biborszínű köntös arannyal gazdagon sujtásozva, a kéz csuklójánál aranynek látszó lemez öv.

¹ A fiatalon elhunyt költő Zách Felician cz. tragédiájáról van szó, mely tudvalevőleg soha sem került színre.

3. felv. Hadi öltözet, sisak. Zách jellemvonása a pompakeresés, ennek hadi öltözetén is elő kell tüntetve lenni. A 4. felv. így marad, átöltözésre többé nincs ideje.

Pest, mart. 12. 863.

Szíves tisztelője
Bajza Jenő.

III. Fáy András levelei.

1.

Igen tisztelt kedves barátom Uram!

Fekete Soma, a' ki ezelőtt színész volt, most a' magyar tudós társaságnak írnoke egy barátjával együtt »Hasznos Kincskeresés« című elbeszélésekből egy népszámművet készített, melyet e' napokban a szín-bíráló választmánynak beadni szándékozik. Előtttem felolvasta a' művet, 's azt jobbnak találtam, mint reményltem, 's hiszem, hogy alkalmas vasárnapi darab lesz belőle.¹ Megkért Fekete Soma, hogy ajánlanám művét kedves barátom Uram pártfogásába 's azt én annál szívesebben teszem, mert a' mű használható, a' tudós társasági írnokeknak pedig csak 200 pengő forint fixuma lévén, abból főkép házas ember meg nem élhet, 's jól esnék egy pár forint mellékes jövedelem.

Én már 5 hét óta vesződöm a' huruttal, náthával, ki nem tudok bontakozni belőle, tán már holtig akar kísérni. — Etelkáékat tisztelem falusi elvonultságaikban. Baráti szíves tisztelettel maradtam

Pesten, 1. Nov. 1853.

tisztelő barátja
Fáy András.

Utolsó művemet »Adatok Magyarország bővebb ismeretére« tegnap fejezém be. Többet már sem egészségem sem szemem nem engednek.²

2.

Igen tisztelt kedves barátom Uram!

Miután a' hazai nevezetesebb írók és művészek eredeti kézvonásaikat nagyobbára már bírom: nagy örömökre fogna szolgálni bírhatni azokéit is, kiket megnyerhetni még nem leheté szerencsém. Ennélfogva becses ígérete következtében bátor vagyok alásan megkérni azon barátságos szívességre, hogy nevemben az alólírt jeles művészeket és művésznőket egész tisztelettel és alázattal az íránt megkeresni és megkérni méltóztassék, hogy az ide mellékelt lapokra, ha csak egy pár sort is írni kegyeskedjenek.

Reményilem, ezt a' szívességet nem tagadandják meg tőlem, tisztelőjüktől. Ki is baráti szíves tisztelettel maradtam Pesten, 3. Mart. 1856.

alázatos szolgája, barátja
Fáy András.

Egressy Gábor. Hollósy Cornélia. Komlossy Ida. Szigety. Benza.

¹ Nincs adatunk, hogy ez a darab valaha előadatott volna.

² Mint tudjuk, F. A. sejtelve szerencsére nem vált be, mert még több hasznos munkát írhatott e levél kelte után.

3.

Igen tisztelt kedves barátom Uram!

Csodálkozással olvasom a' Pesti Naplóból, hogy a mult szerdán »Régi pénzek« című darabomban, mely, mint a czédula mutatá, legújabb átdolgozásom szerint adatott, az uzsonnai lakoma és Kukovayné is — melyek az újabb kidolgozásban végkép kihagyattak — újra beszövehettek. Miként történhetett meg az a' darab kára nélkül, meg nem foghatom, 's képelem miként kárhoztatták 'a szerzőt ezen Schuster-fleckért azon nézők, kik újabb átdolgozásomat nem ismerték!

Nem tudom: ki volt a rendező? Esedezem: méltóztassék szemérem lobbantani neki ezen szerző iránti figyelmetlenséget. Ez nem könnyelműség, hanem kárhozatos frivolitás, melly ellen csak azért nem szólok fel, hogy nemzeti színházunkat azon gyanúba ne hozzam a' közönség előtt, mintha találkoznának drámai személyzete közt olyanok, kik azért, hogy auf Regiments-Umkosten egy pár adag pecsenyét falatozhassanak 's egy pár pohár bort ihassanak, készek szerzőt és darabot compromittálni, mi a' jelen fenforgó ügyben egygyel több fegyvert fogna nyújtani a' dráma elleneinek.

A' Hölgyfutár pedig olyformán emlékezik, mintha a' ragasztvány ellenére még mindig a' régi szöveg szerint adatott volna darabom. Ez nem kevésbbé botrányos hanyagság fogna lenni. Én még Octóberben megküldtem volt gróf Ráday kezébe, a' nemzeti színház számára az újabban átdolgozott darabot. Nem tudom: mi átok az a' magyaron, hogy neki az omni numero absolute pontosság épen nem kenyeré. Csak nem vélném, hogy mégis állna színházunkról Pály Elek véd-elve: adtuk már Uram a darabot több hibával is, mégis jó volt!

Itt küldöm átdolgozott darabomat, mellynek egyedül oeconomiján igazítottam; mert az avit köntösnek már csak szabásán lehet igazítani.

Fiam és menyem kissé gyöngékednek.

A tek. asszonyt és Etelkát szívesen tiszteljük.

Becses barátságába ajánlott tisztelettel maradtam

Pesten, 29. jan. 1859.

alázatos szolgája s barátja

Fáy András.

4.

Kedves barátom Uram!

Esedezem vigjátékom kéziratának visszaküldéséért; mert a másik leiratban Béla öcsém sok hibát talált mik kiigazítandók az én kéziratomból.

Már az egy felvonásos vigjátékkal is kész vagyok. Címe: »Az idő-jós« Hogy fog kiütni? nem tudom.

A' színházi lap első száma jeles cikkeket foglal magában, kivéve a regény-töredéket.¹ Ugy tapasztalom, hogy ily töredékek az olvasóra

¹ Jósika Miklós »A két barát« cz. regényéből közölt a M. Sz. L. 1. és 2. száma egy töredéket. V. ö. Jósika Miklós levelét Egressy Gáborhoz. Irodalom-történeti Közlemények. 1901. évf. 376. l.

nézve veszett betűk. Minthogy elejét és végét nem tudják a' töredéknek, nem érdekli őket és művészi tekintetben is csekély fogalmat ad nekik. Többeknek az az óhajtásuk, hogy a' lap minél több practicumot tartalmazzon 's a' theoriai oldalak is ne mélyen, hanem telhető popularitással adassanak. Azért vagyok bátor megírni ezeket, mert jó tudni a' szerkesztőnek a különféle véleményeket.

Baráti szíves tisztelettel maradtam

Pesten, 3 jan. 1860.

alázatos szolgája, barátja
Fáy

IV. Greguss Ágost levele.

Igen tisztelt tagtárs!

A Kisfaludy-társaság tagjai, a ma tartott havi ülés alkalmával fájdalmasan nélkülözték a Kegyed jelenlétét s még fájdalmasabban gondoltak az okra, mely őket a Kegyed jelenlététől megfosztotta. De hálat is adnak a gondviselésnek, hogy drága életét az összes haza, hazai művészetünk, egyszersmind pedig a Kisfaludy-társaság javára és dicséretére megtartotta s bizton remélik, hogy Kegyed nem sokára vissza lesz adva mind a művészetnek mind e társaságnak.

Én különösen megtisztelve érzem magamat, hogy a Kisfaludy-társaság ezen érzelmeit tolmácsolhatom; s engedje meg Kegyed, hogy midőn ezt teszem, egyszersmind kikérjem a magam számára Kegyed további szíves jóindulatát, ki is maradtam Kegyednek

igaz tisztelője s tagtársa
Greguss Ágost.

Pesten jan. 30. 1864.

V. Kazinczy Gábor levele.

[Bánfalva 1859. decz. 13.]

Kedves druzsám!

... a neked adott ígéretet sem válthatom be, hogy 15-kig valamit küldjek. Tompa s Lévainak irtam, kérve, sürgetve s reményilem nem hiába.

Sajnálom, hogy lapod *ozimét* meg nem változtatod, mert az valóban impractice választatott. Nem lesz jogod a közönség culturai állását okolni, ha a *színházi lapot* fön nem tartandja. Szaklapok általában nem ily parányi körre szorított közönségnek valók, mely még azonfelül valóban elszegényített s -tetik naponként; hát még oly korlátozott szakmát képviselő mint egy színművészeti lap! Nézzd Német-, Franciaországot etc. s vond ki az arányokat s igazságos leendesz akkor is, ha az igazság sujtanai fogna.

Most sem tehetek meggyőződésem szerint okosabbat mint hogy ezeknek megfontolására figyelmeztesselek. Hiába, első a kenyér, aztán az ige s nekünk (a középosztályt értem) maholnap az sem lesz. Gondold el, hány ily belletr.-liter lapunk van — egy capitálist igényelnének.

Mind ez szomorú, de igaz, s az igaznak ügyekezünk megadni a mi neki dukál. Adj lapodnak más czímet, adj hozzá művészi becsű nemzeti divatképeket (vagy legalább *főleg* nemzetieket), s meglátod, hogy százanként kapod az előfizetőket s csak e teren is s épen most s épen Te, izlésed, jártasságod s hitelednél fogva csodákat mivelendnél.

Ne vedd mind ezt balul; baráti érzés sugallá, minek, sok oknál fogva, igen fájna, ha lapod fön nem tartaná magát, vagy — a mi egy — azon hatály nélkül lézengene, mit érdemeid s tudományod egyaránt jogosítva van várni.

Mihelyt tehető állapotban leszek, megkísértem írni számodra valamit. Adj tanácsot, körülbelül miről. Házaed népének szives üdvözetemet. Ölellek.

K. Gábor.

VI. Lévy József levelei.

1.

Kedves Barátom!

Ép oly meglepetve mint kedvesen vettem pár héttel ezelőtt írott soraidat, melyekben egy Színházi lapnak általad leendő szerkesztése és kiadása felől tudósítasz. Örültem nemcsak azért mert egy ily irányu lap létesítése rég érzett szükség volt irodalmunkban, hanem főleg azért is, mert te állottál annak élire, a kit elméleti és gyakorlati képzettség egyiránt feljogosít arra, hogy kezvedbe ragadd a fáklyát s világíts ott, a hol eddig elé homály vagy éppen sötét vala.

Miért késtem ily soká válaszzal, annak oka a Kazinczy ünnepély előkészületein és utóbajain kívül, hivatalos és egyéb gondokkal való elfoglaltatásom s azon körülmény, hogy Kazinczy Gábor a pesti ünnepélyre itt utazván keresztül, szóval üzentem általa, hogy soraid kezemhez jutottak s közreműködésemet, a mi tőlem telik, szívesen ígérem. Ő akkor egyuttal azt is említé, hogy erősen fogja neked javasolni e két dolgot: 1. ne legyen lapod czime Színházi lap, mert ez igen separatistikus elnevezés vagy irány miatt végtelenül csekély közönségre fog az szert tehetni. 2. ne Deczember elején, hanem az új évvel indítsd meg a lapot, hogy így a közönség ne időközben de annak rende modja szerint a szokott előfizetési terminuson gyülekezhessék az új vállalat körül. K. Gábor visszatérvén Pestről, azt mondá, hogy javaslatát követni ígérek. S hogy lapod csakugyan alkalmasint új évvel indul meg, onnan sejtem, mivel a nyomatott programok szétküldéséről mindez ideig nincs tudomásom.

Én, kívánatod szerint, ujlag is ajánlom szellemi gyámolításomat s különösen helybeli színházunk állapotáról, színészársulatunk minőségéről s működéséről valamint a színészet ügye iránt mutatkozó részvét és véleményről tudósítgatni foglak

Lapod közelebbi körülményeiről tudósíts, hogy tudjam magam mihez tartani.

Most isten veled! Tarts meg továbbra is baráti jóindulatodban, aki vagyok s maradok

igaz tisztelő
Lévay József.

Miskolcz Nov. 13. 1859.

2.

Miskolcz, Dec. 22. 1856.

Kedves Barátom!

Költeményt bármennyire óhajtám, nem írhattam. Azonban a mi halad nem marad. Kézai Simonnak, a Kun László király magyar krónikásának igen érdekes irományából küldöm Péter király történetét. Toldy és Kazinczy G. azt indítványozák, hogy az Árpád-királyok alatt élt krónikások iratai egyszerű magyar nyelven kiadassanak s ez által a közönség történelmi öntudata s érzéke ébresztessék. A stílus föltetsző jámbor együgyűsége magának az írónak sajátja. Az ily közvetlen források tanulmányozásának fontos voltát mind a színművészre, mind főleg a drámaköltőre nézve, egy jegyzetben kiemelheted.

Mínthogy a név e küldött czikkre nézve úgy sem bir fontossággal jobbnak látom csak a kezdőbetűket tenni alá, ha ugyan az egészet lapodba illőnek gondolod.

Az ég áldjon minden jóval. Magamat szives barátságodba ajánlva, boldog ünnepek óhajta mellett maradok

tisztelő barátod
L. József.

3.

Miskolcz, Jan. 11. 1860.

Kedves Barátom!

Igen igen örvendek, hogy lapodnak két első száma mind tartalma és egybeállítására, mind külső csinjára nézve a lehető legjobban ajánlja magát a mostani török-szakad lapgyártó világban. Remélem, hogy általános irodalmi műveltséged valamint különösen művészeti tanulmányaid bizonyynyal megóvandják vállalatod akár a fárasztó egyoldalúságtól, akár a tarka, barka fölületességtől; tudni fogod, mint párosítsd a hasznost a kellemessel, a tanítót a mulattatóval. Segítsenek a Műzsák a Gratiák s borítsanak és halmozzanak el banknotával az előfizetők.

Bocsáss meg, hogy vers és egyéb firka helyett ezuttal egynehány praenumeranst mellékelek e czédulához. Amazzal is szivesen fogok neked szolgálni; de nálam Lucza széke minden kis portéka s kétségtelen, hogy hét-nyolcz fizető minden rossz lantolásnál elébb való.

Miskolczon, most, mint tudod Füredy adja vendégjátékait. Az árak fölemelvék s reményemen kívül történik, hogy a közönség még eddig nagy számmal sereglett őt hallani. Pedig — köztünk mondva — ő is fuimus Trojes! és hozzá még ezek a mi rettenetesen kongó és bongó üres népszínműveink! és az ő örökös rekedtsége! és a véletlen malheurök és egyebek. Barátom! áldjad az Istent, hogy téged más dicsőbb oltár papjává kent föl az ő kegye.

Isten áldjon kedves Gáborkám, tarts meg tovább is nagybecsű hajlamidban.

Tiszteelő hived
Lévay József.

VII. Medgyes Lajos levelei.¹

1.

Deés, 860. márcz. 24.

Kedves barátom Gábor!

Költeményemért küldött honoráriumod inkább elpiritott mint megörvendeztetett. Én tőled nem vártam tisztelet díjt, elég, ha lapodat küldöd s megtartasz baráti emlékedben. Majd feláldozom valami közczéira a költemény címének s a te nevednek megemlítésével.

Most küldök két szavalmányt. Beranger legutolsó dalát az eredetiből csaknem szöszert fordítva és Békeszózat cz. költeményemet. Ez utolsót a nálad levő Ossziani árnyakkal együtt ha lehet ne csak lapodban, de felolvasás utján is terjeszd. Ha parancsolod Apor Lászlómat is felküldöm.

Holnap Kaczkón Ujfalvi Ádámnál nagy lakoma van rendezve. Az egész környék értelmisége hivatalos. 40—50 teriték leend. Az akadémia palotájára s a deési reáliskola javára leend aláírás és adakozás.

Mi valóban nem tudjuk, nem értjük, mit akar az a színházi igazgatóság, hogy téged nem szerződtet, felülről való megintésnek véljük, azon országos demonstrációért, mely Brankovics előadásakor a nemzeti színházban történt s mely nevedet a történet lapjaira fénybetűkkel írta föl. Azonban a nem-szerződtetés ne kedvetlenítsen. Te magad irtad lapodban: *a nemzet nemcsak Pesten van*, sőt az isteni gondviselés akaratjának hiszem, hogy téged mind igazság apostolát elküld, nehogy a nemzetet valahol közöny vagy csüggedés szállja meg. Hordjad hát barátom a teremő sugárt a haza mindenik szegletében, hisz diadallal fogadtatol mindenhol s nagyobb vagy a föld királyainál, mert a méltánylat és a szeretet tapsait aratod.

Üdvözlöm kedves és felejtethetlen családodat, különösen a kedves Etelkédet, Isten veled lelkem Gáborom.

Ölel csókol hazafi barátod
Medgyes Lajos.

U. i. Itt egy indítvány van készülöben: miután a Méltóságos, Nagyságos czimek idegenek által is bitoroltatnak, a magyar embert *nemzetes* czimmel illessük. Így nemzetes báró ur, nemzetes gróf ur sat. nemzetes hazafi.

2.

Deés, Nov. 18. 1860.

Kedves Gáborom!

Közelebbi leveled égi sugárként hatott lelkemre s visszaadott önmagamnak. Már látom, hogy még egyszer csakugyan élünk! Én

¹ Egressynek Medgyes Lajoshoz irt levelei megjelentek a Pesti Hirlap 1881. évf. 174. számában.

ezen 11 nehéz év alatt, a hogy a fogságból kiszabadultam, egészen a vallásos elmélkedéseknek szenteltem magamat. 4 darab egyházi beszédet s 4 darab imakönyvet írtam. Azonban a policzia által itt is megakadályoztatva, a legközelebbi évbe csak magamnak dolgoztam. A 4-ik kötet egyházi beszédem le van foglalva. Erdélyben már nevem alatt az ujságlapokban sem jelenhetett meg semmi, a kolozsvári policzia ha mindjárt a töltött káposztáról írtam is cikkemet, lefoglalta s azt mondta, hogy a kormány ellen izgatok!

Képzelheted ennél fogva leveled mennyire felderített, mert Erdélyben még minden a régi lábon áll. A közvélemény az unió mellett van s cancellár kineveztetést nem óhajt; a szászok és oláhok reactionalis törekvéseikben működnek. Ez nagy baj. Bárcsak a véletlen a deus ex machina segítene.

Most veszed egy költeményemet, melyet még a mult évben a Vasárnapi Ujságnak küldöttem volt, de ki nem adhatta; ebben a magyar metrikát törekedtem adni s egyszersmind szavalható költeményt. Siess kiadásával, nehogy a Vasárnapi Ujság a censura szabadságát felhasználva, ha tán a kézirat megjelenne, kiadja.¹

A békeszózatot a Csokonai Album számára küldöttem.

Megbocsáss édes Gáborom, hogy oly rég késtem lapodba írni. A mostoha időkben semmi jót nem írhattam volna, s a te lapod melynek mindenik száma egy-egy kincs, kontár munkát nem hozhat.

Ölel barátod
Medgyes L.

3.

Deés, 860. Deczemb. 31-e.

Kedves Gáborom!

Az év utolsó estvénjén fogadd baráti üdvözlőmet egész családdal. Adja Isten, hogy ez évvel együtt tűnjék el minden legkisebb nyoma a kényuralomnak édes hazánkból s a jövő évvel kezdődjék meg a nemzet örök és változhatatlan dicsősége. Te pedig szedd még hosszasan koszorúdat a boldog hazában! Amen!

Ez imádság után magán ügyemre szállok: Heckenast meghagyásom következtében Imakönyvemet folyó hó 15-ikén mint írja neked adta át, minthogy 400 frtot nem adhat érte és én kereken megírtam: hogy alább nem adom. A hogy leveletem veszed, ne sajnálj annyi fáradságot, hogy postaszekeren küld el a kéziratot hozzám, mert Erdélyben meg fogom kapni azt a díjt, habár nem jelenik is meg oly csinosan mint Pesten.

Bocsáss meg édes Gáborom fárasztásomért s tarts meg további szeretetedben.

Üdvözlöl ölel hű barátod
Medgyes Lajos.

¹ Megjelent a M. Sz. L. 48. számában »Tárogató hangok« czimmel.

VIII. Szemere Miklós levele.

18. Jun. 1860.

Kedves Gáborom!

Gyulai Pali Bánk bánról írván — azaz készülöben van épen — s olvasván a »Kritikus« alatti jegyzésemet, kér utasítván őt hol és mikor írt Dobrossi Bánk bánról?¹

Én nem tudom őt utasítani, mert a mit Dobrossiról mondok, azt — ha ugyan nem csal emlékezetem, Erdélyitől vettem több évek előtt még. Jancsi azonban most azt mondja, hogy írt e bírálatot Dobrossi arra nem emlékezik, de *szóval* ő volt egyike e dráma hire megalapítóinak. Ha csakugyan tőle tudom, pedig úgy hiszem tőle, ugy most nagyon devalválja Dobrossi érdemét; évek előtt nem *részben* de egészben neki tulajdonítván azt, hogy Bánk-bán a legjobb magyar drámának ismeretett el.

S hitemet azon körülmény, hogy sem Jancsi, kinek e verset körülbelül egy év előtt elolvasám. sem Szemere Pál, kinek megküldtem s válaszoltatott is levelemre, sem te, bár irtál hozzám megjelenése előtt, nem akadtatok fel a Dobrossiról írt méltánylásomon — még inkább megerősítette. (Ejnye! be messze vetettem e periodusban a verbum regenst; — beilleném német hivatalnoknak).

Te mint színész, Gáborom, mindkettőnkénél jártasabb vagy e tárgyban, írd meg kérlek nekem, mire emlékezel Dobrossira nézve? Irt-é? vagy ha nem, miben áll működése e dráma méltánylása s ki vitt méltányoltatása érdekében. S ha szives leszesz válaszolni, *Szobránczra* (posta van ott s mindjárt a fürdő mellett esik; — de hiszen ismered kétségkívül) utasítsd leveledet, mert én holnap reggel indulok már a fürdőbe. De ha lehet, mielőbb kérnélek, hogy ne váraoztassam Gyulaít soká.

Isten s szives barátságom veled kedves Gáborom!

Szerető barátod
Szemere Miklós.

Közli: ESZTEGÁR LÁSZLÓ.

¹ Szemere Miklós »Kritikus« című szatirikus költeménye a Magyar Színházi Lap 22. számában jelent meg. A hozzácsatolt jegyzet, melyről a levélben szó van, s melyet már a M. Sz. L. ritkasága miatt is érdemesnek tartunk itt is közölni, így hangzik: »Régibb s jelen kritikusaink közül elismeréssel veendők ki olly ítéseink, mint Erdélyi és Gyulai, habár az avatlanok, miknek száma nem csekély, szokott hibái némelyikétől (minő a divathoz csatlódás, önállás nélkül), e kettő egyike sem egészen ment. Különösen kiemelendők azonban véleményeinél fogva: Szemere Pál, ki Petőfit legelső föllépésekor fölismerete s egymaga; és Dobrossy, ki Katona Bánk-bánját első támasztotta föl sirjából. Mert, bár a kor ízlését is nehéz avatottan tolmácsolni, még tiszerte nehezebb új, nem ismert utat törni. Harmadikul még — sok tekintetben — Henzelmant sorolhatom. Sz. M.« — Dobrossy valóban érdemtelni jutott itt a Bánk-bán felfedezésének dicsőségéhez, mert az Életképek 1845-ik évfolyamában Sebeshelyi Gábor név alatt megjelent bírálatot, melyet Szinnyi szerint (Magyar Irók É. és M. II. k. 940. l.) némelyek neki tulajdonítanak, tudvalevőleg Gyurmán Adolf írta. (Gyulai Pál, Katona József és Bánk-bánja. 200. l.)